

ԶՈՅԱ ԹԱՂԵՎՈՍՅԱՆ

ՀՊՏՀ միջազգային տնտեսական հարաբերությունների
ամբիոնի դոցենտ, տնտեսագիտության դոկտոր

ԱՆՑՈՒՄԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ. ԱՌԱՋԸՆԹԱՅ, ԹԵ՞ ԶԱՆՈՂՈՒՄ

Հայտնի է, որ «անցումային տնտեսություն» հասկացությունը հասարակագիտության, մասնավորապես՝ քաղաքագիտության և տնտեսագիտության տեսական մեկնաբանություններում և վերլուծություններում կիրառվում է նախկին սոցիալիստական համակարգի երկրների քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, իրավական, մշակութային և այլ բարեփոխումների արդյունքներն ու համաշխարհային չափանիշներին համարժեք շուկայական բաց տնտեսություն ձևավորելու նախաձեռնությունները համադրելու նկատառումներով: Հոդվածում դիտարկվել է անցումային տնտեսություններում առկա ինչպես քաղաքական, այնպես էլ տնտեսական գործընթացների և հիմնախնդիրների վերլուծությունը՝ համապատասխան զնահատականների հիման վրա: Սույն հետազոտության համար որպես տեղեկատվական աղբյուր են ծառայել մարդու իրավունքների Freedom House միջազգային կազմակերպության և Համաշխարհային բանկի Doing Business-2013 վերլուծական հաշվետվությունները:

Հիմնաբառեր. վարկանշավորում, անցումային տնտեսություն, ժողովրդավարություն, շուկայական տնտեսություն, օտարերկրյա ներդրումներ, եվրոասոցացում, տեղեկատվական հասարակություն

Հայտնի է, որ «անցումային տնտեսություն» հասկացությունը հասարակագիտության, մասնավորապես՝ քաղաքագիտության և տնտեսագիտության տեսական մեկնաբանություններում և վերլուծություններում կիրառվում է նախկին սոցիալիստական համակարգի երկրների քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, իրավական, մշակութային և այլ բարեփոխումների արդյունքներն ու գոյություն ունեցող՝ համաշխարհային չափանիշներին համարժեք շուկայական բաց տնտեսություն ձևավորելու նախաձեռնությունները համադրելու նկատառումներով: Ավելի քան 20 տարի առաջ սկսված՝ կենտ-

րոնացված պլանային տնտեսությունից անցումը շուկայական տնտեսության, դրա մեխանիզմների գործարկման արդյունքները, ըստ առանձին երկրների, միագիծ ու լիարժեք գնահատել հնարավոր չէ: Ասվածը կարելի է հիմնավորել ըստ անցումային տնտեսությամբ երկրների ինչպես քաղաքական, այնպես էլ տնտեսական գործընթացներում առկա հիմնախնդիրների վերլուծության և համապատասխան գնահատականների:

Անառարկելի փաստ է, որ ցանկացած տնտեսակարգ կառուցվում է որոշակի քաղաքական համակարգի հիմքի վրա: Շուկայական տնտեսության ձևավորման և ամրապնդման անբաժան ուղեկիցը ժողովրդավարությունն է: Դա հաստատվում է աշխարհի զարգացած և նոր արդյունաբերական երկրների փորձով, այլ խոսքով՝ շուկայական տնտեսության և ժողովրդավարության կապն այլընտրանք չունի:

Միջազգային իրավապաշտպան Freedom House կազմակերպությունը յուրաքանչյուր տարի անցումային տնտեսությամբ երկրներում իրականացնում է ժողովրդավարության զարգացման վարկանշային հետազոտություններ, որոնց արդյունքները հնարավորություն են տալիս կատարելու ժողովրդավարական բարեփոխումների համեմատական վերլուծություններ, ինչպես նաև գնահատելու տվյալ երկրի երկարաժամկետ քաղաքական զարգացման միտումները: Այդ հետազոտությունները համապատասխան երկրների կառավարությունների գնահատականը չեն. պայմանավորված են քաղաքացիների անհատական իրավունքների և ազատությունների նկատմամբ պետական և ոչ պետական սուբյեկտների գործնական վերաբերմունքով ու դերակատարությամբ:

Երկրների քաղաքական համակարգի գնահատման հիմքում յոթ ցուցանիշ է՝ ընտրական գործընթացներ (ազատ, արդար և թափանցիկ), քաղաքացիական հասարակության զարգացման, զանգվածային լրատվության միջոցների անկախության, ազգային կառավարության ժողովրդավարության, տեղական իշխանությունների ժողովրդավարության, դատական համակարգի անկախության և արդյունավետության, կոռուպցիայի մակարդակներ:

Վարկանշավորման գործընթացը ներառում է չորս փուլ: Առաջին փուլում փորձագետները վերոհիշյալ յոթ խումբ ցուցանիշների վերաբերյալ կազմում են նախնական վարկանիշներ, երկրորդ փուլում գիտական խորհրդատուները գնահատում են դրանք, տվյալների անձնության մասին կոնսենսուսային որոշման դեպքում՝ վերանայում և վերամշակում, երրորդ փուլում հաշվետվությունների հեղինակները քննարկում են խորհրդատուների գնահատականները (եթե դրանք նախնական արդյունքներից տարբերվում են ավելի քան 0,05 միավորով, ապա իրավունք ունեն վիճարկելու), և, վերջապես, չորրորդ փուլում Freedom House-ի մասնագետները վարկանիշները խմբագրում են՝ ժողովրդավարության մասին ընդհանուր եզրակացություն հրապարակելու համար: Յուրաքանչյուր երկիր, վերը նշված յոթ ցուցանիշներին համապատասխան, ստանում է վարկանիշ: Բոլոր երկրներին տրվում է 1–7 վարկանշային գնահատական (տասնորդական ճշգրտությամբ). 1 միավորը համապատասխանում է ժողովրդավարական զարգացման առավել բարձր մակարդակին, իսկ 7-ը՝ ամենացածրին: Ցուցանիշների միջին թվաբանականով հայտնի է դառնում երկրում ժողովրդավարության զարգացման, քաղաքական համակարգի իրական գնահատականը: Վարկանշային գնահատման արդյունքում քաղաքական համակարգերը դասակարգվում են այսպես՝

1. կայուն ժողովրդավարական համակարգով երկրներ՝ 1–3 միավոր,
2. մասնակի ժողովրդավարական համակարգ ունեցող երկրներ՝ 3–4 միավոր,
3. անցումային կամ հիբրիդային (խաչասերված) քաղաքական համակարգով երկրներ՝ 4–6 միավոր,
4. մասնակի ավտորիտար քաղաքական համակարգ ունեցող երկրներ՝ 5–6 միավոր,
5. ավտորիտար քաղաքական համակարգով երկրներ՝ 6–7 միավոր:

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացվել են նախկին սոցիալիստական 29 երկրներում ժողովրդավարության զարգացման մակարդակի, քաղաքական իրավունքների և քաղաքացիական ազատությունների վիճակն արտացոլող վարկանիշները 2013 թ. դրությամբ (աղյուսակ 1): Հետազոտությունները փաստում են, որ կենտրոնացված պլանային տնտեսության ունեցած երկրների մի մասը, հատկապես՝ Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներից ութը, նպատակապես ընթանում է ժողովրդավարական հասուն ինստիտուտների ձևավորման ճանապարհով, ինչը հնարավոր է դարձրել վերջիններիս անդամագրումը զարգացած երկրների՝ Եվրոմիության ընտանիքին:

Մասնակի ժողովրդավարական համակարգով երկրներից երեքը՝ Ռուսիան, Բուլղարիան և Խորվաթիան ևս ԵՄ անդամ են: Իսկ ԱՊՀ անդամ գրեթե բոլոր երկրներում առաջընթացն աննշան է, ապագան էլ՝ մշուշապատ: Որոշ բացառություններ կարելի է անել Վրաստանի, Ուկրաինայի և Մոլդովայի վերաբերմամբ, որոնք անցումային կամ հիբրիդային քաղաքական համակարգով երկրներ են: Ընդ որում, վերջիններս ունեն հստակ արտահայտված քաղաքական կողմնորոշում դեպի Եվրոպա, որը Վրաստանի և Մոլդովայի պարագայում արտացոլվեց Եվրոասոցացման համաձայնագրերի նախաստորագրմամբ: Եվրոպայի հետ համագործակցության խորացման, թերևս, աներկբա դիրքորոշում ունեն Ուկրաինան, որն արդեն նախաստորագրել և պատրաստ է ստորագրելու Եվրոմիության հետ ընկերակցության համաձայնագիրը: Դա հանգեցրեց քաղաքական ծայրահեղականությանը բնորոշ տրամադրությունների և դրանց համարժեք իրավիճակների ձևավորման: Ներկայումս մենք այդ հզոր երկրի մասնատման ականատեսն ենք:

Երկրների պատմական զարգացման փորձը ցույց է տալիս, որ քաղաքացիական պատերազմների, հեղափոխությունների ժամանակ կամ դրանց բնորոշ իրավիճակներում ժողովրդավարական արժեքներն առաջինն են տուժում, իսկ հետագա վերականգնումը բարդ ու դժվարին գործ է:

Հայաստանը, (ինչպես նաև Կոսովոն) համարվում է մասնակի ավտորիտար քաղաքական համակարգ ունեցող երկիր և միայն քաղաքացիական հասարակության զարգացման մակարդակը բնութագրող վարկանիշով է մոտենում ուսումնասիրվող երկրների միջինացված ցուցանիշին:

Աղյուսակ 1

Անցումային երկրների քաղաքական համակարգի վարկանիշները 2013 թ.¹

Կայուն ժողովրդավարական համակարգով երկրներ								
Երկրներ	EP	CS	IM	NGOV	LGOV	JFI	CO	DS
Սլովենիա	1.50	2.00	2.25	2.00	1.50	1.75	2.25	1.89
Էստոնիա	1.75	1.75	1.50	2.25	2.50	1.50	2.25	1.93
Լիտվա	1.75	1.75	1.75	2.25	2.25	1.75	3.25	1.93
Լեհաստան	1.25	1.50	2.25	2.50	1.75	2.50	3.25	2.14
Չեխիա	1.25	1.75	2.50	2.75	1.75	2.00	3.25	2.18
Լատվիա	1.75	1.75	2.00	2.75	2.50	1.75	3.50	2.29
Սլովակիա	1.50	1.75	2.75	2.75	2.50	2.75	3.50	2.50
Հունգարիա	2.25	2.00	3.50	3.50	2.50	2.75	3.50	2.86
Մասնակի ժողովրդավարական համակարգով երկրներ								
Բուլղարիա	2.00	2.50	3.75	3.50	3.00	3.25	4.00	3.14
Ռումինիա	3.00	2.50	4.00	3.75	3.00	3.75	4.00	3.43
Խորվաթիա	3.25	2.50	4.00	3.50	3.75	4.25	4.00	3.61
Սերբիա	3.25	2.25	4.00	3.75	3.50	4.50	4.25	3.64
Չեռնոգորիա	3.25	2.75	4.25	4.25	3.25	4.00	5.00	3.82
Մակեդոնիա	3.25	3.25	4.75	4.25	3.75	4.00	4.00	3.89
Անցումային կամ հիբրիդային քաղաքական համակարգով երկրներ								
Ալբանիա	4.25	3.00	4.00	5.00	3.50	4.75	5.25	4.25
Բոսնիա և Հերցեգովինա	3.25	3.50	4.75	5.50	4.75	4.25	4.50	4.36
Վրաստան	4.75	3.75	4.25	5.00	5.50	5.00	4.50	4.75
Ուկրաինա	4.00	2.75	4.00	5.75	5.50	6.00	6.00	4.86
Մոլդովա	4.00	3.25	5.00	5.75	5.75	4.50	5.75	4.82
Մասնակի ավտորիտար քաղաքական համակարգով երկրներ								
Կոսովո	5.00	3.75	5.75	5.75	4.75	5.50	5.75	5.18
Հայաստան	5.75	3.75	5.75	5.75	5.75	5.50	5.25	5.36
Ավտորիտար քաղաքական համակարգով երկրներ								
Ղրղզստան	5.50	4.75	6.25	6.50	6.50	6.25	6.25	6.00
Ռուսաստան	6.75	5.50	6.25	6.50	6.00	6.00	6.50	6.21
Տաջիկստան	6.50	6.00	6.00	6.25	6.00	6.25	6.25	6.18
Ղազախստան	6.75	6.00	6.75	6.75	6.50	6.50	6.50	6.57
Ադրբեջան	7.00	6.00	6.75	6.75	6.50	6.50	6.50	6.57
Բելառուս	7.00	6.25	6.75	6.75	6.75	7.00	6.25	6.68
Թուրքմենստան	7.00	7.00	7.00	7.00	6.75	7.00	6.75	6.93
Ուզբեկստան	7.00	7.00	7.00	7.00	6.75	7.00	6.75	6.93
Միջինացված ցուցանիշներ								
	3.98	3.52	4.47	4.70	4.29	4.43	4.78	4.31

¹ Աղբյուրը՝ Nations in Transit 2013. Freedom House 2013. EP-ընտրական գործընթացներ, CS՝ քաղաքացիական հասարակության զարգացման մակարդակ, IM՝ զանգվածային լրատվության միջոցների անկախության մակարդակ, NGOV՝ ազգային կառավարության ժողովրդավարության մակարդակ, LGOV՝ տեղական իշխանությունների ժողովրդավարության մակարդակ, JFI՝ դատական համակարգի անկախության և արդյունավետության մակարդակ, CO՝ կոռուպցիայի մակարդակ, DS՝ երկրում ժողովրդավարության մակարդակ:
http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/NIT2013_Tables_FINAL.pdf

Ուսումնասիրելով ավտորիտար քաղաքական համակարգ ունեցող ութ երկրի քաղաքական վարկանշային ցուցանիշները՝ կարելի է պնդել, որ ԱՊՀ անդամ երկրները այդպես էլ չկարողացան ավելի քան 20 տարիների ընթացքում ձևավորել ժամանակակից հետադարձադարձական՝ տեղեկատվական հասարակության չափանիշներին համապատասխանող քաղաքական միջավայր, որը, ինչպես նշեցինք, հենց տնտեսական առաջընթացի կարևորագույն գործոն է:

Անցումային երկրներին առաջադրված տնտեսական բնույթի խնդիրները կարելի է խմբավորել և ներկայացնել այսպես.

- Տնտեսության ազատականացում. արտացոլվում է գների ազատականացման, ազատ շուկայում դրանց սահմանման և առևտրային արգելքների նվազեցման միջոցով՝ շուկայական տնտեսությամբ երկրներում գնային քաղաքականության փոխկապվածության մեջ:

- Մակրոտնտեսական կայունացում. սա, առաջին հերթին, այնպիսի գործընթաց է, որի միջոցով տնտեսության ազատականացմանը և ճնշված պահանջարկի «ազատագրմանը» հետևող գնաձի մակարդակի կտրուկ բարձրացումն առնվում է հսկողության տակ, և ժամանակի ընթացքում դրա մակարդակն աստիճանաբար նվազում է: Մակրոտնտեսական կայունացումը պահանջում է պետական բյուջեի, դրամական զանգվածի և վարկերի նկատմամբ կարգապահական քաղաքականության իրականացում, ինչպես նաև կայուն վճարային հաշվեկշռի ձեռքբերում:

- Մասնավորեցում և վերակազմակերպում. ներառում է անցումային երկրներում ձեռնարկությունների մասնավորեցումը և կենսունակ ֆինանսական հատվածի ձևավորումը՝ արտադրելու այլ շուկաներում պահանջարկ ունեցող մրցունակ ապրանքներ:

- Իրավական և ինստիտուցիոնալ բարեփոխումներ. անհրաժեշտ են անցումային երկրներում պետության դերի վերակողմնորոշման, համապատասխան իրավակարգի սահմանման և ոչ խտրական մրցակցության պայմանների ձևավորման նպատակով: Ենթադրվում էր, որ մակրոտնտեսական կարգավորմանն ու ազատականացմանն առնչվող, ինչպես նաև մասնավորեցման հիմնախնդիրներն անցումային տնտեսությամբ երկրներն արագորեն կլուծեն: Իհարկե, շուկայական տնտեսությանն անցման ընթացքում շատ երկրներում որոշակի տեսանելի արդյունքներ զրանցվեցին: Ամենից առաջ դա արտահայտվեց այդ երկրների քաղաքական անկախության և ազատության ձեռքբերմամբ: Տնտեսական բարեփոխումները հանգեցրին մակրոտնտեսական կայունության ամրապնդման, հսկողության տակ առնվեց գնաձի: Երկրների մեծ մասում ստեղծվեցին նաև շուկայական կառուցվածքային հիմքեր, որոնց թվում կարելի է հիշատակել սնանկացման գործընթացները, մրցակցության խթանման և հակամենաշնորհային ակտերը, հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների կատարելագործումը և ֆինանսական շուկաների կարգավորման օրենսդրության ընդունումը:

Սակայն գործնականում ԱՊՀ անդամ բոլոր երկրներում, այդ թվում՝ ՀՀ-ում, մակրոտնտեսական կայունացման միջոցառումներն ի սկզբանե ձախողված էին, քանի որ որդեգրվել էր արմատական բարեփոխումների կուրս այն պայմաններում, երբ չէր ձևավորվել մրցակցության պաշտպանության ինստիտուցիոնալ և իրավական բարենպաստ միջավայր:

Տնտեսական բարեփոխումների հաջողության ցուցիչը երկրների տնտեսական առաջընթացն է, բնակչության եկամուտների աճը, ժամանակակից

համաշխարհային տնտեսության պահանջմունքները բավարարող մրցունակ ապրանքային շուկաների ձևավորումը և այլն: Ուստի մեր խնդիրն է ուսումնասիրել անցումային տնտեսությունների ձեռքբերումները վերը նշված տնտեսական ցուցանիշների առումով: Առավել ամփոփ վերլուծություն կարելի է կատարել՝ հիմք ընդունելով Համաշխարհային բանկի Doing Business-2013 վերլուծական զեկույցը, որտեղ գործարարության զարգացման անհրաժեշտ բարենպաստ պայմանները դասակարգվում են ըստ ինը ցուցանիշների: Դրանք են՝

1. ձեռնարկությունների գրանցում,
2. շինարարության թույլտվություն,
3. սեփականության գրանցում,
4. վարկավորում,
5. շահերի պաշտպանություն,
6. հարկային քաղաքականություն,
7. միջազգային առևտուր,
8. պայմանագրերի իրացման ապահովում,
9. ձեռնարկությունների լուծարում:

Աղյուսակ 2-ում ներկայացված են համարները, անցումային 29 երկրի գործարարության վարկանիշները և, որպես տնտեսական զարգացման համեմատական ցուցանիշ, բնակչության մեկ շնչին բաժին ընկնող ՀՆԱ-ն:

Կայուն ժողովրդավարական համակարգ ունեցող երկրներում բնակչության մեկ շնչին բաժին ընկնող ՀՆԱ ցուցանիշը, ըստ Համաշխարհային բանկի համապատասխան գնահատականների, գտնվում է բարձր մակարդակի վրա: Այս խմբի երկրներում, բնականաբար, բարվոք են նաև գործարարության պայմանները, ինչը հնարավորություն է տվել Doing Business-ի վարկանշավորման աղյուսակում բարելավելու դիրքերը: Թերևս, Լեհաստանում է միայն, որ ձեռնարկությունների գրանցման, շինարարություն կատարելու թույլտվության և հարկային քաղաքականության ուղղությամբ առկա են որոշ խոչընդոտներ: Իսկ Սլովակիայում նման խոչընդոտներ կան գործարարության շահերի պաշտպանության, հարկային քաղաքականության և միջազգային առևտրին մասնակցության առումներով: Գործարարության որոշակի առաջընթաց գրանցվել է Վրաստանում, Հայաստանում, Դրոզստանում, Ադրբեջանում, Ղազախստանում, Բելառուսում և, կարելի է ասել, մասնակի ժողովրդավարական համակարգ ունեցող բոլոր երկրներում, սակայն բնակչության մեկ շնչին բաժին ընկնող եկամուտների մակարդակը դրանցում բավական ցածր է: Իսկ որոշ երկրներում, օրինակ՝ Ռուսաստանում, Ղազախստանում, Ադրբեջանում, միջին և միջինից բարձր եկամուտների մակարդակը հիմնականում պայմանավորված է նավթային դոլարներով:

2013 թ. կայուն ժողովրդավարական համակարգ ունեցող երկրներում գործարարության պայմանները վատթարացել են՝ հանգեցնելով վարկանիշների անկմանը, իսկ Եվրոպայի հիմնադիր երկրներում՝ Ռուսաստանում, Բելառուսում և Ղազախստանում, ընդհակառակը, գրանցվել է գործարարության պայմանների բարելավում: Նշված ցուցանիշի բարելավում գրանցվել է նաև Մակեդոնիայում, Վրաստանում, Կոսովոյում և Հայաստանում²:

² Վերլուծությունը կատարվել է ըստ Doing Business 2013. Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises. IFC, էջ 3:

Աղյուսակ 2

Բնակչության մեկ շնչին բաժին ընկնող ՀՆԱ-ն և գործարարության վարկանիշներն անցումային 29 երկրում³

Երկիր	1 շնչին բա- ժին ընկնող ՀՆԱ (հազ. ԱՄՆ դոլար)	Վար- կա- նիշ	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Կայուն ժողովրդավարական համակարգով երկրներ											
Սլովենիա	23.6	42	28	63	97	116	20	80	56	60	38
Էստոնիա	15.2	17	37	24	13	32	39	59	4	50	70
Լիտվա	12.3	23	87	59	7	46	93	44	31	17	39
Լեհաստան	12.5	70	113	164	86	15	44	121	49	77	81
Չեխիա	18.5	63	130	76	47	46	93	128	62	78	32
Լատվիա	12.3	24	53	79	57	6	59	59	16	14	80
Սլովակիա	16.1	41	68	56	9	15	109	122	102	71	33
Հունգարիա	12.7	46	35	86	41	32	120	109	73	22	62
Մասնակի ժողովրդավարական համակարգով երկրներ											
Բուլղարիա	6.6	51	43	119	62	6	44	85	108	87	83
Ռումինիա	7.9	56	44	84	92	15	44	151	47	54	102
Խորվաթիա	13.9	84	56	132	110	65	132	42	98	47	89
Սերբիա	5.7	89	83	176	100	15	74	138	74	94	86
Չեռնոգորիա	7.1	66	51	161	116	32	28	139	34	135	47
Մակեդոնիա	4.7	38	5	136	69	46	20	33	66	65	116
Անցումային կամ հիբրիդային քաղաքական համակարգով երկրներ											
Ալբանիա	3.9	82	45	170	72	15	15	149	75	89	183
Բոսնիա և Հերցեգովինա	4.8	110	160	139	103	65	93	127	71	124	73
Վրաստան	2.9	12	8	7	2	15	20	61	35	41	105
Ուկրաինա	3.1	145	118	179	167	32	109	181	139	43	150
Մոլդովա	2.0	90	94	159	18	89	109	106	141	20	92
Մասնակի ավտորիտար քաղաքական համակարգով երկրներ											
Կոսովո	3.5	119	163	173	65	32	173	41	130	155	31
Հայաստան	3.4	48	22	78	5	46	93	159	82	63	54
Ավտորիտար քաղաքական համակարգով երկրներ											
Ղրղզստան	0.9	44	14	43	17	15	12	150	156	54	138
Ռուսաստան	10.4	123	108	182	51	89	93	105	162	18	103
Տաջիկստան	0.8	139	136	178	87	168	59	165	178	40	64
Ղազախստան	8.2	59	47	147	28	72	44	39	181	36	48
Ադրբեջան	5.3	54	15	160	10	46	20	103	177	27	88
Բելառուս	5.8	68	7	44	6	89	109	183	128	12	93
Թուրքմենստան	4.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ուզբեկստան	1.5	150	106	145	135	138	132	154	169	44	112

³ Տե՛ս Doing Business 2013. Making a Difference for Entrepreneurs. IFC, էջ 145-205: The World Bank: World Development Indicators, 2012. Gross National Income per Capita, էջ 83-93: Ծանոթություն. 1–9 սյունակներում նշված արժեքները ցույց են տալիս յուրաքանչյուր ցուցանիշի գծով երկրի տեղը ուսումնասիրված 183 երկրների շարքում:

Քանի որ գործարարության պայմանների և ՀՆԱ արտադրության ծավալների միջև կապն ուղղակի է, ուստի կարելի է ենթադրել, որ այդ երկրներում տնտեսական գործունեություն իրականացնելու պայմանները բարելավվել են միայն ձևականորեն: Ավելին, ժողովրդավարական զարգացման սկզբունքների անտեսումը, անկայուն քաղաքական իրավիճակը ազգային շուկայից դուրս են մղում ոչ միայն ներքին ներդրողներին, այլև կասեցնում են օտարերկրյա ներդրումների ներհոսքը: Այսպիսով՝ կարելի է փաստել, որ օտարերկրյա ներդրումների գրավչության գործոններից կարևորագույնները եղել և մնում են քաղաքական կայունությունը և ժողովրդավարության անշրջելիությունը:

ЗОЯ ТАДЕВОСЯН

Доцент кафедры „Международных экономических отношений“ АГЭУ, доктор экономических наук

Страны с переходной экономикой: прогресс или провал? Известно, что идея „страны с переходной экономикой“ в общественных науках и, в частности, в политологии и экономических теоретических комментариях и исследованиях применяется с целью сравнительного анализа результатов экономических, социальных, правовых, культурных и других реформ в бывших социалистических странах, и инициативы формирования экономики открытого типа эквивалентно существующим мировым стандартам. Результаты перехода централизованной плановой экономики к рыночному, который начался более 20 лет назад, и полноценного функционирования его механизмов – однозначно оценивать по отдельным странам невозможно. В данной статье вышесказанное обосновано анализом и соответствующими оценками, как политических так и экономических процессов и проблем в странах с переходной экономикой. Информационной основой данного исследования послужили аналитические доклады международной организации по правам человека Freedom House и Всемирного банка Doing Business–2013.

ZOYA TADEVOSYAN

Associate Professor at the Chair of
„International Economic Relations“ at ASUE,
Doctor of Economics

Countries in Transition: Progress or Failure? It is known that the idea of „transition countries“ in social sciences and, in particular, in the commentaries and study of political science and economic theory is used for comparative analysis of the economic, social, legal, cultural and other reforms of the former socialist countries and the formation of economic initiatives equivalent to the existing open-world standards. A clear assessment of the results of the transition of centrally planned economy to a market, which began over 20 years ago, and the full functioning of its mechanisms - in individual countries is impossible. The above mentioned is based on the analysis and corresponding estimations made in this paper including both political and economic processes and problems of the transition economies. The information basis of the study has included the analytical reports of the international human rights organization Freedom House and the World Bank Doing Business–2013.